

תזכיר הפטיציה הלאומית של שנת תרצ"ד—1934

אנו, אזרחים יהודיים לויאליים של . . . (שם הארץ), החתומים למעלה, סונים בתזכיר זה אל ממשלת ומתכבדים לבקש ממנה לאחוז בכל האמצעים של השפעה בין-לאומית, שנמצאים ברשותה ושאינם מתנגדים לאינטרסים הממלכתיים שלה, כדי להביא לידי שינוי-יסודי של שיטת-ההנהלה, שנוקט בה עכשיו בארץ-ישראל המאנדאטור של חבר-הלאומים.

משמעותו של המאנדאט — יצירת המדינה העברית

בשנת 1922 אישר חבר-הלאומים אישור מוחלט את מסירתו של המאנדאט על ארץ-ישראל לבריטניה הגדולה. ההקדמה, שצורפה אל המאנדאט, מכרת ב"קשר ההיסטורי שבין העם היהודי ובין ארץ-ישראל" ומקדמת בברכה את השאיפה "להקים מחדש את ביתו הלאומי בארץ זו". הסעיף 2 של המאנדאט מחייב את ממשלת-המאנדאט "להעמיד את הארץ בתנאים מדיניים, אדמיניסטרטיביים וכלכליים, שיבטיחו את הקמתו של הבית הלאומי היהודי".

הכל יודעים מה הם הנימוקים, שהניעו את חבר-הלאומים לאשר את נוסח-המאנדאט. נוסח זה עובד והוצע על-ידי הממשלה הבריטית עצמה, שעוד חמש שנים קודם-לכן הביעה בהכרזת-באלפור, שנתפרסמה בשנים לנובמבר שנת 1917, את אהדתה אל "השאיפות הציוניות של העם היהודי" והבטיחה לסייע ליצירתו של "בית לאומי לעם ישראל" בארץ-ישראל.

בתעודות האנגליות הרשמיות של התקופה היא נאמר בגלוי ובפירוש, שמטרתה של הכרזת-באלפור היתה להבטיח לאנגליה ולבעלות-בריתה את תמיכתה הפעילה של היהדות העולמית; ותמיכה זו נתבטאה, אמנם, בצורות ממשיות שונות. אחת מן הצורות הממשיות ביותר של תמיכה זו היתה השתתפותו של גדוד יהודי מיוחד בקרבות לשם כבושה של ארץ-ישראל משני עברי הירדן, ואולם רחוקים אנו מן המחשבה, שבשאלה זו היו לנגד אנגליה רק נימוקים של אנוכיות-ממלכתית

צרה. להיפך, בטוחים אנו, שהנימוקים העיקריים של אנגליה היו: מצד אחד, יחס-של-כבוד אמיתי אל האידיאל הציוני, אל אותו הרעיון. ששואף להקים לתחיה את העם העתיק ביותר והנרדף ביותר, ומצד שני – רצון הומאניטארי אמיתי לשים קץ ליסורים היוצאים מגדר הרגיל של עם ישראל, שזה מאות בשנים הם משמשים תוכחה חיה למצפון העולמי. ועל כל פנים לא יוכל להיות שום ספק בדבר, שאך ורק שני הנימוקים האידיאליסטיים הטהורים הללו הניעו את כל המדינות השייכות לחבר-הלאומים (ובתוכן גם) ואת ארצות-הברית של אמריקה הצפונית לחתום על המאנדאט הארצישראלי.

האידיאל הלאומי של העם היהודי היה תמיד – ולא יכול היה להיות אחר – אותו האידיאל, שהיה לשאר העמים המדוכאים: מדינה עצמאית. היה זה שלא מן הצדק כלל לראות בשאיפה כזו משהו מוגזם. מדינה עצמאית היא צורת הקיום הנורמאלית והרגילה לכל עם ועם. כל העולם חושב צורה זו לחוקית ולטבעית בשביל אנגלים ואלבנים, בשביל פורטוגיזים וכושים. ואין כל יסוד, כמובן, למחשבה, שצורת-קיום זו אינה מתאמת ליהודים. מאחר שהעמים הודו סוף-סוף בזכותם להקים לעצמם בית לאומי. כמו-כן אין כל ספק בדבר, שהצעד הראשון להפוך את ארץ-ישראל למדינה עברית הוא ליצור רוב עברי בארץ זו, ופירוש הדבר הוא, שיש לאפשר עליה עברית במידה, שיהא בה די ליצור רוב עברי זה בהקדם האפשרי. שורה שלמה של תעודות והצהרות אנגליות רשמיות מוכיחה, שהממשלה הבריטית, כשניסחה את הכרזת-באלפור, הבינה באופן זה דוקא את המושג: "בית לאומי עברי"; תחילה יצירת רוב עברי על-ידי עליה מספקת, ואחר-כך "מסירת הנהלתם של העינים הפנימיים של הארץ לידי היהודים" (הטלגרמה של המיניסטר הבריטי לעניני-חוץ סיר אדוארד גריי אל הציר הבריטי בפטרבורג סיר ג'ורג' ביוקינין מ-13 במרץ 1916). כמו-כן הנוסח גופו של המאנדאט, שמדובר בו על-דבר "הקמתו מחדש" (Reconstituting) של הבית הלאומי העברי, מביע אותו הרעיון: "להקים מחדש" אפשר רק מה שכבר היה פעם במציאות, וצורת-הקיום, שהיתה פעם ליהודים בארץ-ישראל, היתה – המדינה העברית.

ההגבלות של העליה היהודית סותרות את משמעותו של המאנדאט

ואולם, לצערנו הגדול, מוכרחים אנו להודיע לממשלת... שהמסטר, שממשלת-המאנדאט הנהיגה בארץ-ישראל, עומד בניגוד בולט ועמוק לא רק אל משמעותו הישירה של המאנדאט, אלא אף אל אותם הנימוקים הנעלים, שהמאנדאט משמש להם ביטוי.

משטר זה הגיע עכשיו, מצד אחד, להשפלה המרה ביותר של האידיאל הלאומי

היהודי, ומצד שני, לאדישות מוחלטת אל יסורי עמנו באותה שעה דוקה, שיסורים אלה קבלו אופי של קאטאסטרופה, שלא היתה כדוגמתה.

הפקידות של ממשלת-המאנדאט מפרעת באופן שיטתי לעליה העברית ואינה מניחה לה להתנהל באותו קצב, שיש בו משום תקוה להגיע, ויהא מתוך פרספקטיבה רחוקה במקצת, אל רוב יהודי. להפך: די לציין את העובדה, שהיחס המספרי של הישוב היהודי אל שאר האוכלוסים של הארץ, שכבר הגיע בשנת 1926 ל-19,9%, ירד בשנת 1930 ל-17%, ובשנים שלאחריה ירד עוד יותר. סבתה של תופעה זו היא, מצד אחד, בצמצום השיטתי של העליה העברית, ומצד שני, בכניסה החפשיית בהחלט של הערביים מעבר הירדן, שהם גמשכים לארץ-ישראל המערבית על-ידי מצב-הפריחה, שנוצר בה הודות לקרבנות, שהביאו היהודים לטובת הארץ. באופן כזה, אם המשטר הנוכחי יתקיים בה גם להבא, צפויים לנו להשאר בה לעולם-ועד מיעוט חלש וחסר-אונים. והנה בפרספקטיבה גפלאה זו, שנשקפת לנו בארצנו, מציעים לנו לראות את הגשמת "הבית הלאומי"—מציעים זאת לנו דוקה, שזה לא כבר נוכחנו שוב על-ידי הדוגמה הטראגית של היהדות הגרמנית, עד כמה רופף הוא לא רק הקיום "הלאומי", אלא אף הקיום האזרחי הפשוט של מיעוט חסר-בסיס, וביחוד של מיעוט כזה, שעומד על מדרגה תרבותית גבוהה, ושלכאורה, היה די חזק גם מן הצד החמרי.

מצבם הקשה של היהודים בימינו

מצב זה פוגע בנו ביותר עוד מטעם זה, שמצבה החמרי, המדיני והמוסרי של היהדות כמעט בכל העולם כולו מתקרב במהירות עצומה אל הדרגה האחרונה של אי-נורמליות מדכאת ונוראה ביותר. למותר הוא לחאר מצב זה, שידוע הוא לכל. די אם נזכיר, שהמשבר הכלכלי העולמי פגע ביהדות פגיעה הרבה יותר קשה מבשאר האוכלוסים, והוכיח שוב עד כמה רופף הוא קיומו של עם, שאין לו מדינה משלו. ההתחרות בכל המקצועות, שהיא הולכת וגוברת לרגל המשבר, מרחקת את היהודים במהירות גדולה מכל ענפי הכלכלה והמשק. באופן מקביל להתפתחותו של פרוצס זה מתפשטת והולכת, בצורתיה החריפות והמסוכנות ביותר, האנטישמיות הצבורית, שהיא הופכת את חייו של הנוער המתלמד שלנו לגיהנום של ענויים מוסריים, ולעתים קרובות—לא רק של ענויים מוסריים בלבד.

בכמה ארצות נהפכת בהדרגה אנטישמיות צבורית זו לאנטישמיות ממלכתית. הקאטאסטרופה המחרדת של היהדות הגרמנית, שזעזעה כשלעצמה את נשמתה של היהדות העולמית, גרמה באותו זמן לירידה נוספת של מצבה האזרחי והחמרי של היהדות הרחק מעבר לגבולותיו של ה"רייך" השלישי. בכמה ארצות נמצאת היהדות במצב של חוסר-תקוה והעדר-סכויים מוחלט, ובאזירה כזו גדל הנוער

שלנו, שהוא מוקף לפעמים קרובות שנאה עזה ופעילה. נוער זה אינו רואה לפניו שום דרך לעבודה פרודוקטיבית ואף לא להשכלה, ומעט מעט הוא נעשה מחודר מן ההכרה, שאין צדק בעולם ושאפילו רחמים והשתתפות בצער הזולת אין בו. אין כל פלא, שתנאי-חיים כאלה מחזקים ומגבירים בחלק ידוע של נוער מיזאש זה הלכירוח של ראדיקאליסמוס מדיני וסוציאלי קיצוני ביותר.

ההגירה לארצות-המערב, ששימשה לפנים הצלה לרבים, סגורה היא עכשיו, ואין לראות מראש מתי תתחדש שוב. בסבת התנאים הללו מתפרצים המונינו בהתלהבות משיחית ממש לארץ-ישראל. שזה רק מקרוב ובאופן חגיגי כל-כך הוכרה על-ידי כל העמים כביתו הלאומי של עם ישראל. עשרות אלפים של הנוער היותר טוב שלנו הסתלקו מרצון מכל התקוות לחדור לתוך שדרות סוציאליות גבוהות יותר, והם מתכוננים בלב שלם ובסבלנות למופת אל התפקיד של חלוצי-העבודה בשביל ארץ-ישראל. ובשעה זו דוקה סוגרת הפקידות של ממשלת-המאנדאט את שערי ארץ-ישראל.

מוכרחים אנו להסב ברצינות יתרה את תשומת-לבה של ממשלת..... שהמצב שנוצר פוגע פגיעה רעה מאד לא רק בעם היהודי: גם ארצות בודדות שונות אינן יכולות להשאר אדישות לגבי מצב זה, וביחוד אותן הארצות, שהיהודים חיים שם בקבוצים גדולים ומרובי-אוכלוסים, בעלי מבנה דימוקראטי.

חוסר-היסוד שבהגבלות העליה

באותה שעה אנו מכריזים מתוך הכרה פנימית שלמה, שההפרעות השיטתיות לעליה היהודית מצד השלטון המאנדאטורי אינן יכולות להיות מוצדקות בשום נימוקים רציניים. שיכולים לעמוד בפני בקורת כלשהי. החלוצים היהודיים בארץ-ישראל הראו את עצמם, לפי ההודאה הכללית, כקולוניאטורים מוצלחים מאד, שמביאים תועלת להארץ כולה. קודם המלחמה העולמית היו ליהודים 450.000 דונאם קרקע ובשנת 1930 למעלה מן 1.200.000 דונאם. רשת של מושבות פורחות נוסדה על אדמות אלו, שקודם לכן היו כולן מדבר-שממה. בתקופה זו בנו היהודים את העיר תל-אביב, שהיא מונה עכשיו 83.000 תושבים. הם הקימו שורה של שכונות חדשות בהערים ירושלים, חיפה וטבריה. האקספורט של תפוחי-הזהב, שקודם המלחמה היה מספר התיבות שלו 1.605.570 ושוויו 297.000 ל"ש, הגיע בשנות 1932/33 לארבעה וחצי מליון תיבות. ששווין היה שני מליון ל"ש. אדמת-המטעים של היהודים, שעוד בשנת 1925 מנתה לא יותר מ-7.000 דונאם, הגיע שטחה בשנת 1932 ל-95.000 דונאם מתוך השטח הכללי של אדמת-המטעים כולה, שהיא מונה 150.000 דונאם (יותר מ-60%), ובשנת 1933 נוספו עליהם עוד כ-40.000 דונאם.

בארץ, שלא היתה קיימת בה מעולם תעשייה מודרנית, יצרו היהודים בזמן קצר עד שנת 1933 תעשייה בת 3.281 מפעלים, שהושקע בהם הון של 4.598.083 ל"ש, ושהייצור השנתי שלהם הגיע ל-3.825.520 ל"ש. בשנת 1933 עבדו בבתי-החרושת הללו 16.492 פועלים ופקידים, ששכר-עבודתם השנתי הגיע ל-950.000 ל"ש. היהודים בנו על הירדן תחנת-חשמל, שהיו לה בשנת 1932 15.113 לקוחות ושטיפקה 11.590.000 שעות-קילובאט של כוח חשמלי. האקספורט, שבשנת 1921/22 הגיע רק ל-935.490 ל"ש, גדל בשנת 1932 עד ל-2.381.481 ל"ש; האימפורט, שבשנת 1921/22 עלה לסכום של 5.645.343 ל"ש, הגיע בשנת 1932 ל-7.763.920 ל"ש. בבנקים נמצאות כיום כ-8.000.000 ל"ש של פקדונות. את שווי הכללי של ההון, שהוכנס לארץ-ישראל על-ידי היהודים לאחר הכבוש הבריטי, מעריכים בסכום של 50.000.000 ל"ש. באותו הזמן גדלו גם הכנסותיו של אוצר-הממשלה: בשנת-התקציב 1932/33 נצטבר בו מן העודף של ההכנסות על ההוצאות סכום של 1.230.296 ל"ש. כדאי לציין במקום זה, שהכנסותיו של אוצר-הממשלה באות ברובן מן היהודים: הממשלה בעצמה מודה, שהיהודים (17% של מספר-האוכלוסים הכללי) משלמים לא פחות מן 32% של המסים ושל שאר מיני תשלומים לקופת-האוצר של הארץ; ואולם באמת עולים התשלומים הללו על 50%.

החשיבות המיוחדת שבעליה של ההמונים העובדים

על תכונתה המיוחדת של כל אותה הפריחה, שאין כמעט כדוגמתה בימינו, מראה העובדה, שאת היסוד לפריחה זו הניחה לא העליה של יחידים אמידים ובעלי-הון, אלא דוקה הנרימה של המונים עובדים רחבים. זרימה זו דוקה רכזה באופן תקיף כל-כך את תשומת-הלב של הגולה היהודית אל כל מה שנעשה בארץ-ישראל. זרימה זו החדירה לתוך ההכרה העממית היהודית את האמונה באפשרויותיה הגדולות של ארץ-ישראל והניעה את יהודי כל העולם להטיל על עצמם מתוך רצון חפשי מס, שנתן לקרבותינו הלאומיות בשלש-עשרה השנים האחרונות 7.500.000 ל"ש ושסלל על-ידי כך את הדרך להון הפרטי וליזמה הפרטית, ואין צורך להוסיף שהוא, החלוץ ההמוני, בנה בעצם ידיו ערים ומושבות, חרש ושדד מדבריות וייבש ביצות. כל סוד ההצלחה של עבודתנו ההתישבותית טמון בכך, שעליתם של ההמונים העובדים שימשה תמיד משענת ודחיפה לעלייתו של ההון ושבלא הראשונה לא היתה אפשרית השניה, ומשום כך הפסקת העליה של העובדים תביא בהכרח לידי הצטמצמותה של עליית בעלי-ההון. ומסבה זו דורש כל הישוב היהודי בארץ-ישראל פה אחד, שתוח בחרשתן והפרדסן וסיים בפועל השכיר, עליה חפשית של ההמונים היהודיים העובדים.

יכולת-הקליטה הכלכלית של ארץ-ישראל

בקשר עם זה כדאי לקבוע, שכל התיאוריות הפיסימיות על-דבר התחומים הצרים, כביכול, של יכולת-הקליטה הכלכלית של ארץ-ישראל כיום הזה וגם בעתיד, אין להן שום יסוד. תיאוריות אלו מסתמכות רק על חישוב אבטומאטי של גורמים אובייקטיביים, כמו שטחה של הארץ, איכות הקרקע, עשירות במים, חוסר במיני מתכת ובפחמים וכו'. אבל אינן מביאות בחשבון את הגורם החשוב ביותר: את האדם. ובנידון שלנו את המתישב היהודי, את רמתו התרבותית, את מרצו, את אפשרויותיו הכספיות ואת קשריו עם כל העולם.

תעשית-האריג התפתחה במנצ'סטר, אף-על-פי שבאנגליה אין צמר-גפן, ושויציה מפורסמת בשוקולאדה שלה, אף-על-פי שקאקאו אינו צומח בארץ זו. אפילו העליה של עכשיו לארץ-ישראל, שהיא מוגבלת באופן מלאכותי, והפריחה, שעליה זו גורמת לה, מוכיחות, שהגורם האנושי חשוב הוא לאין-ערוך מן התנאים ה"אובייקטיביים", כביכול.

גורם אנושי זה הופך שטחי-קרקע, ש"אינם ניתנים לעבוד", לשדות פוריים; הוא חופר בארות ארטיזיאניות ומשתמש במי-הגשמים בארצות, שהנהרות מעטים בהן. עם זה יש להביא בחשבון באופן מיוחד את ההינטרלאנד הענקי של ארץ-ישראל, שכמעט לא נגעו בו עדיין קשרי המסחר העולמי ושאוכלוסיו מגיעים לעשרות מיליונים. עוד יותר יש להביא בחשבון את מצבה הגיאוגרפית של ארץ-ישראל, ששוכנת על פרשת הדרכים החשובות ביותר בשביל המסחר העולמי של העתיד הקרוב. על-יד החבור הימי, שמקשר עכשיו את אירופה ואמריקה, מצד אחד, ואת הודו, אוסטרליה, סין ויאפאן, מצד שני, יוצר בקרוב הכור יבשתי באמצעות מסלות-ברזל, שתקשרנה את קאפושטאט ואת וולאדיבוסטוק, את פקין ואת אנגורה וכמו-כן את הערים החשובות ביותר של אירופה. לפנה זה של ים-התיכון, שבה נמצאת ארץ-ישראל, נשקף עתיד מסחרי ענקי, ואין כל ספק, שעתידה היא ליעשות אחד מן המקומות המאוכלסים ביותר שבעולם, – אולי לא פחות מאוכלסת מאשר אנגליה ובלגיה. ועל כל פנים הצפיפות בה לא תהא פחותה מאשר בגרמניה ואיטליה. אם נקח לדוגמה את צפיפות האוכלוסים באנגליה (270 נפש על כל קילומטר מרובע), הרי תוכל ארץ-ישראל עם עבר-הירדן לקלוט 18,600,000 נפש. אם תשמש לנו דוגמה הצפיפות שבבלגיה (252 נפש על כל קילומטר מרובע), הרי תוכל ארץ-ישראל לקלוט 17,350,000 נפש; ואם נקח לדוגמה את הצפיפות שבאיטליה (190 נפש על כל קילומטר מרובע), הרי יקלטו 13,000,000 נפש, ואם הצפיפות בארץ-ישראל תהא כזו שבגרמניה (126 נפשות על כל קילומטר מרובע), הרי ארץ-ישראל ביחד עם עבר-הירדן תקלוטנה 8,570,000 נפש. אין אנו

עומדים, אמנם, על דיוקן הגמור של ההשוואות הללו, אבל על כל פנים מן ההכרח הוא להודות, שהן אפיוניות מאד.

המכה האחרונה לעליה היהודית

שלטונות המאנדאט אינם מביאים את כל זה בחשבון אף במידה כל שהיא. את הדוגמה הבולטת ביותר לכך נותנת לנו ההשוואה של מספר הצרטיסיקאטים (רשימות-כניסה בשביל עולים עובדים), שהסוכנות היהודית דורשת אותם בתחלתה של כל חצי-שנה, אל אותו המספר, שממשלת-המאנדאט מואילה בטובה לאשר:

מספר הצרטיסיקאטים, שנשארו ברשותה של הממשלה	מספר הצרטיסיקאטים, שנמסר לרשות של הסוכנות	באתוים	מספר הצרטיסיקאטים, שנתאשרו	מספר הצרטימיקאטים, שדרשה הסוכנות היהודית	הזמן
300	1.700	53,8 ⁰ / ₀	2.000	3.720	אפר. - ספטמ. 1932
285	4.215	66,6 ⁰ / ₀	4.500	6.700	אוק. 1932 - מרץ 1933
850	4.650	43,2 ⁰ / ₀	5.500	12.750	אפר. - ספטמ. 1933
2.500	3.000	22,3 ⁰ / ₀	5.500	24.700	אוק. 1933 - מרץ 1934
3.935	13.565		17.500	47.870	סך-הכל

כדאי להעיר, שדרישותיה של הסוכנות היהודית הן תמיד צנועות ביותר והן מנומקות תמיד באופן מפורט על-ידי מספרים מדויקים בכל הנוגע לדרישה לידים עובדות מצד נותני-העבודה בעיר ובכפר.

ביחוד עוררה התרגשות והתמרמרות בכל העולם היהודי מכסת-העליה של אוקטובר 1933 - מרץ 1934, שלפיה הורשו להכנס לארץ-ישראל במקום 24.700 איש, שדרשה הסוכנות היהודית, רק 5.500; ואולם בפועל ירד מספר זה, בשל גבולות שונים, עד ל-3000 צרטיסיקאטים, כלומר, עד לחלק השמיני של אותו מינימום, שדרשו בתוקף האינטרסים המשקיים של הארץ.

הרדיפות נגד התיירים

באותה שעה התחילה פתאום הממשלה בשקידה מיוחדת, בתור ויתור פוליטי בולט לתעמולה האנטי-יהודית של היסודות השוביניסטיים של האוכלוסים הערביים, לרגל, לאסור ולגרש את העולים היהודיים ה"בלתי-ליגאליים", כביכול, ביחוד את אלה המכונים "תיירים, שלא חזרו". המדובר הוא כאן על יהודים, שבאו אל הארץ בוויזות של תיירים, שנותנות את הזכות להשאר בארץ במשך זמן קבוע.

אבל היהודים הללו מצאו להם עבודה או אפשרויות-של-השקעה מתאימות לחסכוניותיהם, והם נשתקעו בארץ.

מצב-צנינים זה חשוב הוא ביותר, מפני שהפקידות של ממשלת המאנדאט, מתוך רצונה להצדיק את מדיניות-ההגבלות שלה, מסתמכת תמיד, מצד אחד, על התחומים של יכולת-הקליטה הכלכלית של הארץ, ומצד שני, על ההכרח בברירה חמורה של העולים מנקודת-ההשקפה של כשרון-ההסתגלות הכלכלי שלהם. ברור הדבר, שתייר, שהצליח להתישב בארץ, הוא הממלא דוקה באופן השלם ביותר את שתי הדרישות הנזכרות: העובדה גופה, שהוא נהפך מתייר לחושב, מוכיחה, שבארץ נמצא מקום בשבילו "בגבולות יכולת-הקליטה הכלכלית של הארץ", והצלחתו הוא הביטוי הבולט ביותר של שיטת-הברירה היותר בריאה: השיטה של הברירה הטבעית. ומשום כך רדיפתם של תיירים, שהצליחו בדרך זו להסתדר ולהשאר בארץ, מוכיחה בבהירות יתרה, שלא הטענות האובייקטיביות! הנזכרות למעלה משמשות מודי-דרך לשיטת הממשלה, אלא את הגורמים האמתיים לשיטה זו יש, לצערנו, לבקש בשטח של נימוקים פוליטיים, שלעת-צתה עדיין אינם מוחאמים אל משמעותו של המאנדאט הארצישראלי.

מתוך הכרה מלאה של האחריות, שאנו מטילים על עצמנו, מוכרחים אנו להכריז, שסוג זה דוקה של נימוקים ממלא את התפקיד הראשי והמכריע בכמה מענפי-הפעולה החשובים ביותר של השלטון הארצישראלי.

המשטר הקולוניאטורי והמאנדאט

הפרתו העקשנית של המאנדאט מצד השלטון המאנדאטורי מתבטאת, לצערנו, לא רק בהגבלתה השיטתית של העלייה. הפרה זו מוצאת את ביטויה גם בסירוב שיטתי לאחוז באותם האמצעים החיוניים, שבלעדיהם אינה אפשרית בכלל כל התישבות מסודרת. הנוסח גופו של המאנדאט הארצישראלי ראה מראש את ההכרח בהסתגלות תכניתית של כל המשטר הממלכתי אל צרכי הקולוניאציה של הארץ: בסעיף 2 של המאנדאט נאמר, שהמאנדאטור "אחראי ליצירת תנאים מדיניים, אדמיניסטרטיביים וכלכליים שיסייעו ליצירתו של, בית לאומי יהודי". במלים אחרות, המאנדאט מדבר בפירוש על יצירתו של "משטר קולוניאטורי" מיוחד בארץ-ישראל. - וזוהי, כמובן, הגישה הנכונה היחידה אל התפקיד, שהוטל על ממשלת-המאנדאט. מדינה, שהטילה על עצמה את התפקיד לסייע ליישובה של איזו ארץ שהיא על-ידי מהגרים, צריכה, כמובן, לסגל למטרה זו במידה מתאמת את חוקיה ואת הפראקטיקה האדמיניסטרטיבית שלה באותה ארץ. כך היו נוהגות תמיד כל המדינות, שהתענינו בכלל באיזו מידה שהיא במשיכת

מהגרים: הן היו מזכות אותם בזכויות יתרות חשובות, ביחוד בשדה הכלכלה. על אחת כמה וכמה צריכה היתה לנהוג כך ממשלה, שכל זכות-קיומה מתבססת על התפקיד להשריש בארץ מהגרים חדשים במספר ובמהירות. שהם הכרחיים בשביל יצירת בית לאומי יהודי. אילו נקטה בשיטה זו של משטר קולוניאטורי, הרי מובן מעצמו, שצריכה היתה לאחוז באמצעים—בלא לפגוע אף במשהו בזכויותיהם האזרחיות של תושבי-הארץ הקבועים.—שהם מתאימים למשטר כזה. כגון הקלה בכל הפורמאליות הקשורות בפאספורטים וביטול כל מיני תשלומים לטובת אוצר-המדינה בשעת כניסתו של העולה אל הארץ; הקלה בתשלום מסים בשנים הראשונות; ריפורמה קרקעית, שהיתה מאפשרת את ניצולם של קרקעות-בור; הקלות למתישבים הקונים קרקע מבני-אדם פרטיים וחלוקה של קרקעות-הממשלה ביניהם; סיוע ועידוד ליסודם של מפעלים תעשיניים חדשים; שימוש במסים ובתשלומים, שאוצר-הממשלה מקבל מן החושבים היהודיים, בעיקר לטובת צרכיהם ועניניהם של היהודים עצמם.—ובפרט לשם חמיכה בבתי-הספר היהודיים ובמוסדות של בריאות-העם; העסקתם של פועלים יהודיים בעבודות הצבוריות במידה, שמתאמת להשתתפות היהודים בהכנסותיהם הכלליות של אוצר-הממשלה ושל הקופות העירוניות; שיתופם של היהודים במנגנון האדמיניסטרטיבי של המדינה בפרופורציה הנזכרת.—ובפרט שיתופם, באותה פרופורציה ממש, ביחידות הצבאיות המזוינות ובמשטרה של הארץ.—ובכלל, דאגה מיוחדת לבטחונן של הישוב החדש,—דאגה, שכפי שידוע מן ההיסטוריה, הכרחית היא בכל התישבות שהיא.

הסתירה בין אפיו של המשטר הנוכחי ובין המאנדאט

אף אחת מן הפעולות הנזכרות למעלה לא נתגשמה עד עכשיו בארץ-ישראל. להפך, הפקידות של ממשלת-המאנדאט מעמדת, מדעת ובאופן שיטתי, בפני העולה החדש מכשולים ומעצורים, שאין הוא יכול להתגבר עליהם. תאור מפורט של כל המכשולים הללו היה מזוהה כמעט עם כל ההיסטוריה של היחסים הבריטיים-היהודיים בארץ-ישראל במשך 15 השנים האחרונות, ולפיכך אי-אפשר שיהא לו מקום בתזכיר קצר זה. משום-כך אנוסי אנו (חוץ משאלת הפוליטיקה הקרקעית של הממשלה, שאלת עבר-הירדן ושאלת הבטחון הצבורי) להסתפק בהבאת מספר מצומצם של עובדות, שאת אמתותן יאשר בוודאי כל צופה אובייקטיבי וכל מי שידוע לו היטב מצב-הענינים.

א. העליה היהודית סובלת, חוץ מאותן ההגבלות, שכבר נזכרו גם ממס-הגולגולת, שהוא נגבה בשעת-הכניסה אל הארץ ושהוא נופל למעמסה על העליה העובדת.

ב. אין שום הקלות של מסים לגבי מתישכים חדשים.
ג. התאזרחותם של העולים היהודיים החדשים נתקלת על כל צעד ושעל במכשולים זדוניים ובלתי-מיוסדים בהחלט, שמכריחים לעתים קרובות את היהודים לפנות אל המשפט. אף-על-פי שלא כל אחד יכול לעשות זאת ולפעמים קרובות אין זה גם קולע אל המטרה, כי החוק נותן בנידון זה לאדמיניסטרציה את זכות-ההכרעה.

ד. התעשייה היהודית היתה אנוסה, כבר בצעדיה הראשונים (בשנת 1925), להלחם במשפטים הקדומים הבלתי-ידידותיים של הממשלה, שהצהירה, שרק החקלאות מתאמת לארץ-ישראל. עוד בשנת 1929 מוכרחת היתה ההתאחדות של בעלי-התעשייה היהודיים לפרסם גילוי-דעת של מחאה נגד הפוליטיקה של המכסים והמסים, שנקטה בה הפקידות של ממשלת-המאנדאט. יחס זה אל התעשייה, מחוץ להנחות בלתי-חשובות, נוהג עד היום, והוא מתבטא גם במה שמסרבים בעקשנות להעביר למרכז הראשי של התעשייה והמסחר, לעיר תל-אביב, את התחנה המקשרת של מסלות-הברזל (כיום היא נמצאת בעיירה הערבית הדלה-לוד). כמו-כן אין מרשים לבנות, אף בלא הכבדה על אוצר הממשלה, נמל עצמי, פרימיטיבי לכל הפחות. כמעט באותה התנגדות עקשנית נתקלות כל הבקשות על-דבר הרחבתה של רשת-הכבישים, שהיא חשובה כל-כך בשביל התעשייה, ובין תל-אביב וחיפה. למשל, אין עד היום חבור-כבישים מסודר.

ה. הכובד העיקרי של המסים מוטל על הישוב היהודי. התושב היהודי של ארץ-ישראל משלם בחשבון ממוצע 4.5 לי"ש לשנה, בעוד שהסכום הממוצע של מסים, שמשלם התושב הערבי, אינו עולה על 1.3 לי"ש לשנה. הממשלה עצמה מודה, שהיהודים, שהם מהווים רק 17% של כל האוכלוסים, משלמים 32% מכל הכנסותיה. אבל באמת מגיע אחוז זה עד ל-50. אף-על-פי-כן מוציאה הממשלה לצרכיו של הישוב היהודי סכומים אפסיים ממש: מכל הוצאותיה של הממשלה בשדה החנוך העממי מקבלים היהודים רק 14%; מכל ההוצאות לצרכי הבריאות העממית מקבלים היהודים פחות מן 10%; ומכל הסכומים המוצאים בשביל העבודות הצבוריות נופלים בחלקם של היהודים לא יותר מן 10%. על כל תלמיד בבית-ספר לא-יהודי מוציאה הממשלה בחשבון ממוצע 5530 מיל לשנה, ועל התלמיד היהודי-1.067 מיל. פי חמש פחות. כל התמיכה הממשלתית בשביל 272 בתי-ספר יהודיים עם 930 מורים ו-23,911 תלמידים הגיעה בשנת 1933 רק ל-25,000 לי"ש מחוץ הסכום הכללי של 146,933 לי"ש, שהממשלה מוציאה במשך שנה לצרכי החנוך העממי. לצרכי בריאות-העם הוציאו היהודים בשנות 1920-1928 1,159,570 לי"ש, לעומת 912,606 לי"ש, שהוציאה הממשלה באותה תקופה לאותם הצרכים בשביל כל אוכלוסי-הארץ.

ו. העסקתם של הפועלים היהודיים בעבודותיה הצבוריות של הממשלה מועטת היא מאד (בשנת 1932-28%) למרות מה שראש המיניסטרוני הבריטי, מאקדונאלד, אישר במכתב רשמי, שנה אחת קודם-לכן, שבנידון העבודות הצבוריות מהויבת הממשלה "להתחשב עם מידת השתתפותם של היהודים בהכנסותיה של הארץ".

ז. אותו יחס ממש אל העסקתם של היהודים בעבודות הצבוריות נהג גם בירושלים, שבה מהווים היהודים 60% ממספר-התושבים הכללי: מן 115,445 ימי-עבודה, שנדרשו בשנת 1932 על-ידי המפעלים העירוניים, נפלו בחלקם של היהודים רק 28%.

ח. מידת השתתפותם של היהודים בפקידות-הממשלה (25,5%) אינה עומדת בשום התאמה אל תפקידו של הישוב היהודי בהתקדמותה של הארץ ואל השתתפותם בתקציב הממשלתי. בשטח זה אפשר גם לציין מגמה אנטי-יהודית בולטת: בשנת 1930 פוטר ממשרתו, בלא בקשה מצדו, מר בנטביטש (היהודי היחיד, שהיתה לו בפקידות הארצישראלית משרה, דומה לזו של מיניסטר) - ומיניסטר המושבות, בתשובתו על השאלה, שנשאל בנידון זה, אמר בגלוי, שהסבה היחידה לפיטוריו של אותו פקיד מופתי הוא מוצאו היהודי.

ט. אחוז היהודים במשטרה (13,15% ממספרם הכללי של שוטרים וקורפוראלים ו-16,3% ממספרם הכללי של קצינים) מתנגד במידה, שאין לסבול אותה בהחלט, לא רק לצדק וליושר, אלא גם לדרישות של הבטחון האלמנטרי של הישוב היהודי, שהוא צפוי תמיד לאיומים ולסכנות.

י. אף-על-פי שבירושלים היהודים הם הרוב של התושבים, נהגה הממשלה עד עכשיו באופן שיטתי למנות לראשי עיר-הבירה אך ורק ערביים; זה הביא בהכרח לידי ההרחקה הנזכרת למעלה של היהודים מן העבודות הצבוריות העירוניות ומן השרות העירונית בכלל. לעומת זה לא מנעה הממשלה מעולם ראשי-עיר אלה, שנתמנו על-ידיה ושמקבלים את משכורתם בעיקר מן המסים של האזרחים היהודיים, -מלנהל באופן גלוי תעמולה אנטי-יהודית. חוק-העיריות החדש, שלאישורו חכו בזמן חבורו של תזכירנו זה, אינו מבטיח שום שנוי במצב-הענינים הנוכחי. מינוים של ראשי-העיריות יהא נתון גם להבא בידה של הממשלה, וראשי-העיריה ישאר גם להבא בעל-הבית האמתי של המשק העירוני. לפי ידיעות ממקורות נאמנים החליטה הממשלה למסור שוב משרה זו למועמד לא-יהודי.

יא. עם סיומו של פירוט-עובדות זה, רואים אנו הכרח להוסיף ולהעיר, שלמרות המחאה היהודית המאוחדת, הבטיחה ממשלת-המאנדאט לערביים באופן מוחלט להקים בארץ-ישראל בזמן הקצר ביותר "מועצה מחוקקת" עם רוב ערבי בטוח ומכריע, אין כל ספק-ובזה הודו לא פעם באי-כוחה של ממשלת-המאנדאט

במושבים השונים של ועדת-המאנדאטים המתמדת שעל-יד חבר-הלאומים—
ש"מועצה מחוקקת" במצב-הענינים הנוכחי יהא לה אופי אנטי-ציוני בולט. יהיו
זכויותיו ויפוי-כוחו של מוסד זה מה שיהיו—אין כל ספק, שהוא ישמש גורם עצום.
שיעכב ויפריע לבנינו של הבית הלאומי היהודי, ואף מרכז לתעמולה אנטי-יהודית
מסוכנת בכל ארצות-המזרח.

כהוספה לפירוט-העובדות הקצר, שניתן למעלה, חושבים אנו, כאמור, לנחוץ
לעמוד באופן מיוחד על שלש נקודות מכאיבות ביותר בשיטתה של ממשלת ארץ-
ישראל: על הפוליטיקה הקרקעית, שאלת עבר-הירדן ושאלת הבטחון הצבורי.

הפוליטיקה הקרקעית של הממשלה

סעיף 6 של המאנדאט הארצישראלי דורש מן הממשלה "לסייע להתישבות
צופה של יהודים על הקרקע, ובכלל זה גם על קרקעות-הממשלה וקרקעות-
בור, שלמדינה אין צורך בהם".

אף-על-פי-כן מסרה עד עכשיו האדמיניסטרציה הארצישראלית לערביים
יותר מ-400,000 דונאם מקרקעות-הממשלה—ובזה את אדמת-המזרע הטובה ביותר
של ארץ-ישראל במחוז בית-שאן (397,416 דונאם). והנה לאחר זמן קצר פנו כמה
מן הערביים, שרצו ליישב אותם במקום ההוא, אל היהודים בהצעה לקנות מהם
את אדמתם במחירים גבוהים (מה שאסור, אגב, מטעם החוק). לעומת זה ניתנו
או הובטחו ליהודים במשך אותה תקופה לא יותר מ-83,003 דונאם מקרקעות
הממשלה, ובזה 64,665 דונאם חולות ו-8,655 דונאם ביצות.

מסבה זו נעשתה התפתחותו של המשק החקלאי היהודי אפשרית אך ורק
על-ידי קניות של קרקעות בשוק החפשי, שנמצאו בידי ערביות פרטיות;
ומובן מעצמו שהמחירים של הקרקעות הללו עלו למדרגה, שאין כדוגמתה, ידועים
מקרים, שהיהודים שילמו למוכרים ערביים, בעד אדמת-טרשים חרבה ושוממה זה
דורות, מחירים, שהם גבוהים פי-עשרה או פי-עשרים מן המחירים, שקבעה, למשל,
ה"מחלקה לטיוב הקרקע" של ארצות-הברית בעד אדמת-שלחין עידית בחבלים
הפורים ביותר של נבראסקו וארקאנזאס.

אבל כיום גם אפשרות זו של קנית קרקעות מאנשים פרטיים הוכבדה מאד
על היהודים. שורה שלמה של פקודות-הממשלה בשנים האחרונות (ה"פקודה על
הגנת-האריסים" משנת 1930, שהושלמה בשנת 1931, ה"פקודה על סכסוכי-
קרקעות" ממרץ 1932 וה"פקודה על שינוי חוק-הקרקעות" גם היא משנת 1932)
הכבידה במידה מבהלת על העברת-הקרקעות. כל הפקודות הללו צמצמו עד מאד
ובלי שום יסוד את זכותם של בעלי-הקרקע למכור באופן חפשי את אדמתם; הן
נחנו את האפשרות ל"בעלים בפועל" הפיקטיביים של שטחי-קרקע שונים להגיש

תביעות בלתי-מיוסדות אל הקונים היהודיים של אותם השטחים; ביחד עם זה נתנו את הזכות לנציבי-המחוזות של הממשלה להכריע "באופן זמני" בשאלת סכסוכי-הקרקע לא על יסודה של זכות-הקנין המשפטית, אלא על יסודה של "בעלות בפועל" במשך חדשים. קנתי-קרקעות על-ידי יהודים וניצולו של הקרקע היקר נתקלים באופן כזה בקשיים, שכמעט אין להתגבר עליהם.

באותו הזמן נשארים 69,2% מן השטח הכללי של הקרקעות בארץ בלתי-מעובדים, והממשלה לא עשתה עד היום אף נסיון רציני אחד לחקור את טיב-האדמה: שמא איזה חלק, לכל הפחות, מקרקע מוזנח זה מסוגל לעיבוד בעזרת השיטות החקלאיות המודרניות. מומחים בני-סמך ובלתי-תלויים מבטיחים, שחלק גדול מאד מן הקרקעות השוממים הללו ניתן לעיבוד. אם תעשינה ההשקעות הנצרכות. בירורה של שאלה זו צריך היה להיות תפקידו הראשון והחשוב ביותר של השלטון המאנדאטורי, ולדבר זה הפנו עוד בשנת 1923 את תשומת-לבו של בא-כוחה של בריטניה בועדת-המאנדאטים המתמדת של חברה-הלאומים.

הסבילות הגמורה של האדמיניסטרציה בשדה-פעולה זה ביחד עם המכשולים, שכמעט אי-אפשר להתגבר עליהם, שמנחת הממשלה כדי להכביד על קניתם של שטחי-קרקע מעובדים, מאיימים לשלול בקרוב מן החקלאות היהודית כל תקוה להתרחבות. על-ידי כך בא לידי שיתוק החלק העיקרי של אותו שינוי-המבנה הסוציאלי של אורח-החיים היהודי, שהיה תמיד אחד מתפקידיה היסודיים של הציוניות.

ע ב ר - ה י ר ד ן

אבל הנקודה הכואבת ביותר במדיניות המסלפת באופן שיטתי את מטרות העיקרית והראשונית של המאנדאט הוא המצב בחלקה המזרחי של ארץ-ישראל, שקוראים לו עבר-הירדן. מנקודת-מבט היסטורית הרי עבר-הירדן הוא חלק אורגאני של ארץ-ישראל, ושל ארץ-ישראל העברית דוקא. שם נתאחזו שבטי גד, ראובן וחצי-שבט מנשה זמן מרובה קודם שהתנחלו שאר שבטי-ישראל בעבר-הירדן מערבה. גם מבחינה כלכלית מהיום שני עברי הירדן אחדות אורגאנית. אף-על-פי כן הופרד עבר-הירדן מן השטח הכללי של ארץ-ישראל, וניתן לו סטאטוס של מדינה עצמאית, כביכול. ועם זה נתבטאה "ההגדרה העצמית" של עבר-הירדן, שמכל שאר הבחינות הוגבלה על-ידי פיקוח בריטי חמור, אך ורק בשדה-פעולה אחד: נאסר על היהודים להתישב בעבר-הירדן ולקנות שם נכסים-בלתי-נדים; בלשון אחרת: בארץ, שנתונה בחסותו של מאנדאט בריטי, הונהג בשביל היהודים, דוגמת רוסיה הצאריסטית, תחום-מושב, ובאותה שעה, מנקודת-מבט של אפשרויות-העליה, הרי עבר-הירדן דוקא הוא החלק החשוב ביותר של ארץ-

ישראל: עבר-הירדן גדול פי-שנים (43.000 קילומטרים מרובעים) מחלקה המערבי של ארץ-ישראל; הוא עשיר יותר בקרקע, וביחוד במים, ואדמתו יותר פורייה, ועם זה מספר האוכלוסים שבו הוא פחות מן החלק השלישי של מספר האוכלוסים שבארץ-ישראל המערבית (300.000 נפש).

סגירת עבר-הירדן בפני היהודים היתה המכה הקשה ביותר מכל המכות, שניתכו על ההתישבות היהודית. באותו הזמן, כפי שכבר הזכרנו, עוברים בשנים האחרונות המוני-ערבייט של עבר-הירדן, שסובלים מן המצוקה והמחסור השוררים שם, לארץ-ישראל המערבית. והממשלה לא רק שאינה דורשת מהם שום דרכיה או תעודת-זהות. אלא אף גמנעת היא באופן פרינציפיוני מלהשתמש ביחס אליהם בקנה-המידה המפורסם של "יכולת-הקליטה הכלכלית". במושב האחרון של ועדת-המאנדאטים שעל-יד הבר-הלאומים הודה בגלוי בא-כוחה של ממשלת-המאנדאט, הא' יונג, שאין דורשים מן הערביים של עבר-הירדן בשעת כניסתם לארץ-ישראל לא דרכיות ולא שום תעודות אחרות. בשנות 1921-1931 עברו מעבר-הירדן לארץ-ישראל המערבית, בלא כל בקורת, לא פחות מ-110.000 ערביים (העליה היהודית כולה בעשר השנים הללו הגיעה ל-132.930 נפש); בשנתיים האחרונות גדלה עוד יותר זרימה זו של הערביים, ובינתיים, כפי שנקבע הדבר באופן רשמי, חוזרים אל הארץ, במסוה של "בני עבר-הירדן", הרבה ערביים סוריים, עיראקיים, מצריים ואחרים.¹

בטחון צבורי

אחד מן הדברים המסוכנים ביותר שבמשטר הארצישראלי הוא מצבו של הבטחון הצבורי, שכבר הוא מנשוא. גזלות ורציחות אינן פוסקות בדרכים ההומיות ביותר. ראשי חבורות של שודדים, ששמותיהם ידועים בכל הארץ, אינם נתפסים, ויש גם מקרים, שראשי-שודדים אלה מפרסמים בעתונים הערביים "קולות קוראים" אל התושבים הערביים, שבהם הם מציעים להלחם בציוניות. בשנים האחרונות היו רציחות של אכרים בכמה מושבות עבריות, שאין כל ספק, שבוצעו על-ידי ערביים. אבל רובם של הרוצחים הללו לא נתפסו. לעומת זה נתגלה בסוף שנת 1933 ארגון טירוריסטי ערבי, ששם לו למטרה להרוג יהודים בודדים ושנמצאו ברשותו פצצות-יד משוכללות מאד מבחינה תכנית.

(1) הנציב העליון לארץ-ישראל השיב לפני זמן קצר למשלחת יהודית, שמחתה בפניו על הגבלות-העליה והוכיחה, שבין היהודים אין חוסר עבודה כלשהו, - ש"ש חוסר עבודה בין הערביים. אף אם נכון הדבר, הרי זוהי תוצאה של זרימת מהגרים ערביים, שאין עליה כל השגחה, מן הארצות השכנות, שהמאנדאט לא ראה אותה מראש כלל.

עוד יותר רצינית היא הסכנה של התנפלויות המוניות. שנשקפת תמיד לאוכלוסים היהודיים. באופן שיטתי מנהלים העתונים הערביים תעמולה. שאינה מוצאת כמעט לנחון לשים עליה מסוה כלשהו. למעשי-אלמות כנגד היהודים. בראש הכהונה המושלמית עומד מופתי, שנתמנה על-ידי הממשלה. וזהו אותו המופתי, שנתבע לדין אחר הפרעות ביהודים בשנת 1920 וגם חשוד הוא בשייכות לשחיטה של שנת 1929. בסוף שנת 1932 היו במשטרה יותר מן 60 אחוז ערביים (מושלמים ונוצרים); חיל-מצב. שיש בו לא יותר משני באטאליונים של צבא רגלי ואוירונים צבאיים (שבשעת פרעות אין בהם כל תועלת) בשביל ישוב של מיליון איש אינו מספיק בהחלט כדי לדכא מהומות רציניות פחות או יותר. הממשלה מבינה זאת בעצמה. והראיה הטובה ביותר לכך היא קביעתם של מחסני-נשק חתומים במושבות עבריות אחדות לשם הגנה במקרים של התנפלויות.

ואולם המחסנים הללו אינם מספיקים בהחלט לא לפי כמותו של הנשק ולא לפי איכותו. וההגנה העצמית המאורגנת, שבשבילה נועד נשק זה, אינה מאושרת על-ידי החוק. ולפיכך אין לה אפשרות ללמוד באופן מסודר ושיטתי את מלאכת-ההגנה, וביחוד לרכוש לה את מכשירי-ההגנה ההכרחיים.

באותה שעה מסתמכת הממשלה ברצון רב בכל מקרה מתאים על "סכנה ערבית" זו: היא מסרבת להוציא לפועל כמה דברים, שהם הכרחיים בשביל ההתישבות היהודית. מתוך החשש, כביכול, להרגיז את הערביים. במקרים ידועים, כמו שהיה הדבר באוקטובר שנת 1933, משתדלת הממשלה, בתשובה על ההפגנות הערביות, לפייס את ה"גרגזים" בפעולות חריפות ובלתי-צודקות נגד היהודים. בשנים הקודמות הוצע לא פעם מצד היהודים להקים מחדש את הגדוד היהודי, שהיה קיים בצבא הבריטי בשנות 1917-1920, ולעשות אותו לחלק של חיל-המצב הבריטי התמידי. עם זה הציעה האכסקוטיבה הציונית בשנת 1921 לקבל חלק גדול מן ההוצאות לכלכלתו של גדוד יהודי זה על חשבונה. ואולם הממשלה סרבה תמיד למלא דרישה זו. אף-על-פי שבאותו הזמן יסדה גדוד ערבי בעבר-הירדן, שהוציאה עליו בשנת 1932-1933 174.835 ל"ש מן התקציב הארצישראלי, ואף-על-פי שתפקידו-במסבות ידועות-יכול להיות פאטאלי לישוב היהודי של ארץ-ישראל המערבית.

האינטרסים של העם הערבי

בקשר עם מה שנאמר למעלה חושבים אנו לחובתנו להדגיש, שגם הישוב היהודי בארץ-ישראל וגם היהדות העולמית יש להם ביחס לאזרחים הערביים של

(1) ב-77 נקודות היו בסך-הכל 585 רובי ציר, שיורים מהם במרחק של לא יותר מ-60 צעד, עם

50 כדור לכל רובה.

ארץ-ישראל ההרגשות והכוונות הפְּנוּת ביותר. אין אף יהודי אחד בעולם כולו, שיצייר לו את המדינה העברית העתידה בנויה על יסוד אחר מאשר על יסוד של שוויון מוחלט של כל אזרחיה של הארץ בזכויותיהם הדתיות, האזרחיות, המדיניות והלאומיות-התרבותיות. התהוותו של רוב יהודי צריכה להיות תוצאתה של עליה יהודית המונית ולא תוצאה של דחיקת הערביים והפרעה לרבוים הטבעי. אבל כל זמן שבחלק ידוע מן האוכלוסים הערביים קיים עדיין הרצון להפריע להתפתחותה של הציוניות על-ידי מעשי-אלמות, מן ההכרח הוא. שכנגד מגמה זו יוקם ממנגנון מזוין חזק למדי, ואנו חושבים, שהכרח הוא, מנקודת ההשקפה של אינטרסיו ושל כבודו של העם המתישב (והצפוי תמיד לסכנה), שחלק חשוב ממנגנון זה יהנה גדוד יהודי, שהרי הממשלה הבריטית עצמה אינה מוצאת לאפשר להחזיק בארץ-ישראל גדוד אנגלי טהור בגודל מספיק.

בדרישתנו זו אין שום אי-צדק כלפי הערביים, — ממש כמו שאין אי-צדק בשאיפתנו העיקרית להפוך את ארץ-ישראל משני עברי הירדן למדינה עברית ולא ערבית. העמים והשבטים, שהם נמנים על פי גזעם, לשונם או מסורותיהם על הלאומיות הערבית, תופסים שטח ענקי: את הארצות מארוקו, אלג'יר, טוניס, טריפוליס עם קירנאיקה, מצרים, סוריה, עיראק, חג'יז, עסיר, תימן, נג'ד ואת כל שאר חלקיו של חצי-האי הערבי. זהו שטח עצום, גדול פי-מאה ושבעים מארץ-ישראל, ועל שטח ענקי זה יושבים לא יותר מ-38 מליון איש, זאת אומרת, 7 נשמות על כל קילומטר מרובע. מנקודת-מבט של עושר ב-טיריטוריה לאומית הערביים הם העשירים ביותר מכל הגזעים של העולם הישן. גזע כזה אין לו שום זכות מוסרית למחות נגד זה, ששטח קטן זה של קרקע, ששמו ארץ-ישראל, יעשה לקנינו הלאומי של העם העברי בעל ששה-עשר המיליונים, שאין לו שום טיריטוריה אחרת חוץ מארץ-ישראל; ביחוד אם יובא בחשבון הקשר ההיסטורי של העם היהודי אל ארץ-ישראל, קשר שהוכר על-ידי כל העולם התרבותי ושהוא קדוש בעיניו.

דרכי-הפעולה של הפקידות של ממשלת-המאנדאט, שמפריעות בגלוי להתפתחותה החוקית וההכרחית של ההתישבות היהודית ושמאיימות לשלול מעמנו את התקווה להפוך את ארץ-ישראל למדינה עברית, אין להן לפיכך שום הצדקה אפילו מנקודת מבטם של האינטרסים הלאומיים של הכלל הערבי.

כשאנו מוסרים את כל הדברים הללו לממשלת..... (שם הארץ) וכשאנו מבקשים שתגן על עניננו, יש לנו הבטחון הגמור, שבקשתנו זו אינה נמצאת בשום סתירה עם הידידות המסורתית בין..... (שם הארץ) ובין

ממשלת-המאנדאט: כי המושג של ידידות אמיתית כולל גם את הזכות להצביע באופן ידידותי על השגיאות, שעושה הידיד. ביחוד ודאית היא זכות זו במקרה שלנו. כי המדובר הוא כאן על מאנדאט של חברה-לאומים, ש..... (שם הארץ) היא חברו החשוב ורבה-השפעה ושלפיכך היא נושאת בחלק מן האחריות לכל מה שנעשה בארץ-המאנדאט. עוד יותר ודאית היא זכות זו בנידון שלנו משום שב..... (שם הארץ) יושבים המונים יהודיים מרובים, שעל מצבם המוסרי והחמרי משפעת הרבה לרעה שיטת-ההנהלה הבלתי-נכונה, שהיא מתנגדת למשמעותו של המאנדאט.

ולפיכך התכבדים החתומים למעלה לבקש בכל רגשי-הכבוד מאת הממשלה הרמה של..... (שם הארץ), שתשתמש בכל האמצעים שבידה ותשתדל בכל המרץ הדרוש, ששיטה זו של הנהלת ארץ-ישראל תבוקר מחדש באופן יסודי ברוחם של העקרונות, שנובעים מן התזכיר הנוכחי ושהם מנוסחים בהוספה מיוחדת לתזכיר זה.

בשיר "פרק באנאטומיה" מאת שאול טשרניחובסקי נשמטו בטעות חרוזים אלה:

פְּמָה בְּשָׂרָשָׁה שֶׁל יָד. — סְפִינָה 1. לְבָנָה 2. וּמִשָּׁל 3.
 קִטְנִית 4. מְרַבֶּת-קְצוֹת גְּדוֹלָה 5. מְרַבֶּת-קְצוֹת
 קִטְנָה 6. פִּיקוֹן 7. אוֹנְקָלִי 8. — שְׁנֵי טוֹרִים בְּשָׂרֵשׁ הָאֶחָד
 סְפִינָה - אַחַת, לְבָנָה - שְׁתֵּים, מִשָּׁל - שָׁלֹשׁ.
 קִטְנִית - אַרְבַּע, מְרַבֶּת-קְצוֹת גְּדוֹלָה - חֲמֵשׁ.
 מְרַבֶּת-קְצוֹת קִטְנָה - שֵׁשׁ וְהָאוֹנְקָלִי - שִׁבְעָה.
 פִּיקוֹן-שְׂמוֹנָה. — אָמַר: שְׂמוֹנָה נְשִׁיקוֹת בְּשָׂרֵשׁ.

1. Os Scaploideum 2. Os lunatum 3. Os triquetrum 4. Os pisiforme 5. Os multangulum majus 6. Os multangulum minus 7. Os capitatum 8. Os hamatum.